

Krzysztof Fokt

 <http://orcid.org/0000-0002-7256-410X>

Maciej Mięka

 <http://orcid.org/0000-0001-6708-004X>

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

II Seminarium projektu badawczego Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki „Fontes Iuris Lusatiae Superioris Vetustissimi” w Zgorzelcu, 5–6 września 2018 r.

Abstract

2nd Seminar of the National Programme for the Development of Humanities
Research Project “Fontes Iuris Lusatiae Superioris Vetustissimi” in Zgorzelec,
5–6 September 2018

The report contains a brief summary of the 2nd project workshop of the “Fontes Iuris Lusatiae Superioris Vetustissimi” research project, which was held in Zgorzelec on 5th–6th September, 2018. The proceedings on September 5th were held in Polish in the Jacob Böhme House and on September 6th in German in the Municipal Culture House (MDK). Partnering institutions of the workshop were the Lusatian Museum in Zgorzelec and the Martin-Luther University in Halle/Wittenberg.

Keywords: research project, source edition, municipal law, Middle Ages, scholarly conference, Zgorzelec

Słowa kluczowe: projekt badawczy, edycja źródłowa, prawo miejskie, średniowiecze, konferencja naukowa, Zgorzelec

W dniach 5–6 września 2018 roku w Zgorzelcu odbyło się II Seminarium projektu badawczego Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (NPRH) „Fontes Iuris Lusatiae Superioris Vetustissimi”. O ile pierwsze seminarium projektowe, które odbyło się w 2016 roku w Krakowie¹, pomyślane było jako spotkanie skupiające badaczy i te-

¹ Sprawozdania z I seminarium projektowego: K. Fokt, M. Mięka, *O najdawniejszych księgach miejskich*, „Alma Mater”, R. 2016, nr 187, s. 142–143; K. Fokt, M. Mięka, *I seminarium projektu badawczego Fontes iuris Lusatiae Superioris Vetustissimi*, Uniwersytet Jagielloński, Wydział Prawa i Administracji, 9–10

maty z całej Europy Środkowo-Wschodniej, o tyle omawiane tu przedsięwzięcie skupione było na głównym przedmiocie zainteresowania wspomnianego projektu badawczego: najstarszej zgorzeleckiej księdze miejskiej (Czerwonej Księdze), jej kontekście historycznym oraz znaczeniu dla różnych kierunków, dyscyplin i subdyscyplin badawczych. Seminarium podzielone było na dwie części, z których pierwsza została zorganizowana we współpracy z Muzeum Łużyckim w Zgorzelcu, a druga: wspólnie z niemieckimi partnerami projektu „*Fontes Iuris Lusatiae Superioris Vetustissimi*” z prowadzonego na Uniwersytecie w Halle projektu DFG „*Index Librorum Civitatum*”.

Pierwsza część seminarium, dnia 5 września, odbyła się w Domu Jakuba Böhme na zgorzeleckim Przedmieściu Nyskim. Uczestników, którzy przybyli m.in. ze Zgorzelca, Zawidowa, Białogórza i Studnisk, przywitał dyrektor Muzeum Łużyckiego, Piotr Arcimowicz. Następnie dr Krzysztof Fokt zaprezentował założenia i dotychczasowy przebieg projektu badawczego NPRH „*Fontes Iuris Lusatiae Superioris Vetustissimi*”. Pierwsze wystąpienie w ramach seminarium przedstawił dr Maciej Mięka (*Komu służyło prawo w średniowieczu? Refleksje na kanwie najstarszej księgi miejskiej Zgorzelca*). Zaznajomił w nim słuchaczy ze specyfiką średniowiecznego prawa miejskiego w rozmaitych jego aspektach, aby następnie ukazać sposoby radzenia sobie z istotnymi konfliktami wartości w praktyce stosowania prawa prywatnego na przykładach z Czerwonej Księgi. Następne wystąpienie, pt. *Czego strzegł smok? Majątek zgorzeleckich mieszczan w świetle Czerwonej Księgi*, przedstawił dr Krzysztof Fokt, prezentując w nim rozmaite składniki majątku nieruchomego i ruchomego dawnych mieszczan zgorzeleckich, wzmiankowane w najstarszej księdze miejskiej. Obydwa referaty, wygłoszone po polsku w sposób na tyle przystępny, na ile pozwalała hermetyczna miejscami materia zapisek sprzed siedmiu stuleci, spotkały się z zainteresowaniem słuchaczy i wzbudziły żywą dyskusję. Na spotkaniu obecni byli – w celu jego zrelacjonowania – dziennikarze lokalnych mediów: Zgorzelec.eu oraz „Gościa Legnickiego”.

Druga część seminarium odbyła się dnia 6 września w sali konferencyjnej Miejskiego Domu Kultury w Zgorzelcu, która przed 1945 rokiem stanowiła salę ekspozycyjną działającego tu wówczas Kaiser-Friedrich Museum, a obecnie jest najbardziej prestiżową salą tego typu w tym nadgranicznym ośrodku, goszczącą m.in. posiedzenia Rady Miasta. Językiem obrad był niemiecki. Obrady otworzył, jako kierownik projektu badawczego NPRH „*Fontes Iuris Lusatiae Superioris Vetustissimi*”, dr Fokt, w krótkim przemówieniu zwracając uwagę na znaczenie współpracy polsko-niemieckiej dla badań nad przeszłością Górnych Łużyc i wskazując imiennie partnerów niemieckich, z którymi dotychczas dane mu było współpracować, obecnych na sali: prof. Andreasa Ranfta oraz dr. dr. Jaspera von Richthofen, Christiana Zschieschanga i Christiana Speera. Podkreślił także pozytywny odbiór, z jakim spotkał się pomysł edycji krytycznej najstarszej zgorzeleckiej księgi miejskiej zarówno na uniwersytetach w Krakowie i Halle, jak w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a następnie przekazał głos dr. Jasperowi von Richthofen, dyrektorowi Görlitzer Sammlungen für Geschichte und Kultur, który w krótkiej przemowie przedstawił współpracę z partnerami polskimi jako jedno z najistotniejszych zadań placówek kultury działających w Görlitz.

czerwca 2016 r., „Czasopismo Prawno-Historyczne” 2016, t. 68, nr 2, s. 398–400; K. Fokt, M. Mięka, *I seminarium projektu badawczego pt. „Fontes Iuris Lusatiae Superioris Vetustissimi”* (Kraków, 9–10 VI 2016 r.), „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 2016, t. 71 nr 2, s. 195–198.

Następnie prowadzenie obrad przejął prof. Andreas Ranft, prezentując dr. Richthofena, tym razem jako referenta, który przedstawił wystąpienie pt. *Von der Villa Goreliz zur hochmittelalterlichen Stadt. Görlitzer Stadtwerdung und -entwicklung aus archäologischer Sicht*. Kolejny referat, pt. *Liber primus. Bemerkungen zum Roten Buch als dem ersten Stadtbuch von Görlitz (1305–1343)*, przedstawił dr Krzysztof Fokt. W dyskusji po tym wystąpieniu udział wzięli m.in. prof. Eberhard Isenmann, prof. Andreas Ranft i dr Jasper von Richthofen; poruszano w niej różne kwestie, m.in. prawdopodobieństwa istnienia nieznanego dziś księgi miejskiej przed 1342 rokiem, sposobu prowadzenia Czerwonej Księgi oraz znaczenia jej zapisów jako pomocy mnemotechnicznej dla ławników. Kolejny referat, pt. *Familieninteressen versus Freiheit des Immobilienverkehrs im Görlitz des 14. Jahrhunderts*, wygłosił dr Maciej Mikuła. W dyskusji wzięli udział m.in. prof. Isenmann i dr Fokt; debata toczyła się wokół zagadnienia rozwoju środków ułatwiających wprowadzanie do obrotu nieruchomości dziedzicznych².

Po pierwszych trzech referatach nastąpiła przerwa, po której przewodniczenie obradom objął prof. Wojciech Mrozowicz z Uniwersytetu Wrocławskiego. Pierwszy w tej sesji referat pt. *Die Görlitzer Nonnengasse im 13./14. Jahrhundert: Ein überregionaler Anziehungspunkt für fromme Frauen?* wygłosił dr Christian Speer z Uniwersytetu Marcina Lutera w Halle. Wystąpienie to wywołało żywą i długą wymianę zdań, w której poruszano rozmaite wątki związane ze statusem i działalnością dawnych zgorzeleckich tercjarek franciszkańskich oraz z początkami zamieszkiwanej przez nie ulicy (Nonnengasse). Ostatnie wystąpienie seminarium, pt. *Von Adam bis... Namenkundliche Entdeckungen im Roten Buch*, wygłosił dr Christian Zschieschang, reprezentujący Leibniz-Institut für Geschichte und Kultur des östlichen Europa (GWZO) w Lipsku. W swym referacie dr Zschieschang wskazał m.in. na duże znaczenie edycji Czerwonej Księgi dla onomastyki Górnych Łużyc. Wystąpienie to także spotkało się z żywą dyskusją, w której udział wzięli m.in. dr von Richthofen i dr Fokt. Poruszono w niej różne tematy, jak choćby kwestię relacji między obecnością nazw miejscowych z różnych okolic w Czerwonej Księdze a stopniem zasiedlenia i zagospodarowania poszczególnych obszarów w okresie powstawania księgi.

² Tezy przedstawione w referatach K. Fokta i M. Mikuły zaprezentowanych na seminarium zostały rozwinięte w artykułach ich autorstwa publikowanych w niniejszym tomie.